

Комунальна установа
“Обласний методичний центр культури і мистецтва”
Запорізької обласної ради

Житнік Т.С.

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ДЛЯ НУЛЬОВОГО КЛАСУ ДХШ
(ХУДОЖНЄ ВІДДІЛЕННЯ)
З ДИСЦИПЛІНИ: “ІСТОРІЯ МИСТЕЦТВА”**
(Молодша вікова група 6–7 років. Термін навчання – 2 роки
(Проект))

Запоріжжя, 2016

Комунальна установа
“Обласний методичний центр культури і мистецтва”
Запорізької обласної ради

Житнік Т.С.

Навчальна програма
для нульового класу ДХШ (художнє відділення)
з дисципліни: “Історія мистецтва”
(Молодша вікова група 6–7 років. Термін навчання – 2 роки
(Проект)

Запоріжжя, 2016р.

Навчальна програма для нульового класу ДХШ (художнє відділення) з дисципліни: Історія мистецтва (Молодша вікова група 6 – 7 років. Термін навчання – 2 роки) створена для викладачів образотворчого мистецтва шкіл естетичного виховання та спрямована на допомогу спеціалістам, які у практичній діяльності стикаються з різноманітними питаннями, пов'язаними з викладанням історії мистецтва у дітей старшого дошкільного віку, а саме 6 – 7 років.

Навчальна програма (проект) – спільна робота фахівців Мелітопольської дитячої художньої школи та обласного методичного центру культури і мистецтва.

Особливу подяку за представлений матеріал висловлюємо викладачу Мелітопольської дитячої художньої школи, асистенту кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки і дошкільної освіти Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б.Хмельницького

Рецензенти:

Москальова Л.Ю., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки і дошкільної освіти Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б.Хмельницького;

Наливайко І.П., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б.Хмельницького;

Засипкін О.В., голова предметно-циклової комісії декоративно-ужиткового мистецтва Мелітопольського училища культури, викладач вищої категорії, викладач – методист;

Абдурахманов Р.Д., викладач вищої категорії, викладач методист, директор Мелітопольської дитячої художньої школи

Затверджено Вченою радою Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького
(протокол № 13 від 25.06.2014 р.)

І. РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН ЗА СЕМЕСТРАМИ

№	Назва теми	І рік		ІІ рік		Разом
		І семестр	ІІ семестр	І семестр	ІІ семестр	
		16 тижнів	18 тижнів	16 тижнів	18 тижнів	68 тижнів
1.	Архітектура стародавнього Єгипту	1				
2.	Архітектура стародавнього Риму	1				
3.	Архітектура стародавньої Греції	2				
4.	Архітектура стародавньої Русі	1				
5.	Готичний стиль в архітектурі	1				
6.	Романський стиль в архітектурі	1				
7.	Веселка	1				
8.	Діти	1				
9.	Казки	2				
10.	Фрукти та овочі	1				
11.	Птахи та риби	1				
12.	Море	1				
13.	Собаки та люди	1				
14.	Природа	1				
	Усього за І семестр	16				16 годин
1	Свято		1			
2.	Коні		1			
3.	Обличчя людини		1			
4.	Місто		1			
5.	Родина		2			
6.	Що люблять робити		2			
7.	Цирк		1			
8.	Формат картини		1			
9.	Димківська іграшка		1			
10.	Людина		1			
11.	Квіти		1			
12.	Космос		1			
13.	Чорне та біле		1			
14.	Україна		1			
15.	Марія Примаченко: звірі та птахи		2			
	Усього за ІІ семестр		18			18 годин
	Усього за рік	16	18			34 години
1.	Фантастичне дійство			1		

№	Назва теми	I рік		II рік		Разом
		I семестр	II семестр	I семестр	II семестр	
		16 тижнів	18 тижнів	16 тижнів	18 тижнів	68 тижнів
2.	Відкрита та закрита композиція			1		
3.	Діти та тварини			1		
4.	Жанрова композиція			2		
5.	Війна			1		
6.	Статика та динаміка			1		
7.	Танок			1		
8.	Транспорт			1		
9.	Портрет			1		
10.	Такі різні Мадонни			1		
11.	Колірні тони			2		
12.	Пейзаж			2		
13.	Рівновага у живописі			1		
	Усього за I семестр			16		16 годин
1.	Техніки живопису				4	
2.	Натюрморт				2	
3.	Микола Реріх				1	
4.	Мартирос Сар'ян				1	
5.	Марія Примаченко: чарівний світ				2	
6.	Вінсент Ван Гог				1	
7.	Анрі Матісс				1	
8.	Петриківський розпис				2	
9.	Михайло Врубель				1	
10.	Іван Шишкін				1	
11.	Тетяна Яблонська				1	
12.	Клод Моне				1	
	Усього за II семестр				18	18 годин
	Усього за рік			16	18	34 години
	Усього за 2 роки навчання	16	18	16	18	68 годин

II. ПОЯСНОВАЛЬНА ЗАПИСКА

У число найважливіших завдань сучасна мистецька освіта включає вдосконалення методів естетичного виховання та ранньої професійної спрямованості. Особливе значення вона приділяє формуванню та розвитку художньо-творчої активності дитини у різних видах діяльності. Система естетичного виховання дає можливість забезпечити індивідуальний, всебічний та гармонійний розвиток кожної дитини старшого дошкільного віку. Така система комплексного, послідовного та адресного впливу на дитину з боку освітніх установ та соціальних інститутів неодмінно впливає на світоглядну установку особистості дитини. Існування цієї системи можливе тільки за умов спільних, єдиних науково-педагогічних принципів, методів та засад, у результаті яких дитина отримує суб'єктивну, творчу оцінку дійсності.

Актуальність теми пояснюється, насамперед, теорією діяльності і розвиваючого навчання (А. Леонтьєв, В. Давидов, Д. Ельконін); положеннями про проблеми формування особистості у процесі залучення до культури (В. Біблер, М. Каган); концепцією психології мистецтва (Р. Арнхейм, Л. Виготський); основними положеннями сучасної теорії мистецтва (В. Кандінський); дослідженнями про особливості зорового сприйняття (В. Зінченко); концептуальними поглядами на творчість як на вагомий компонента особистісної культури (О. Запорожець, Т. Комарова, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін.). Методологічну основу дослідження склали праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, зокрема, Г. Ващенко, Л. Виготського, А. Бакушинського, Е. Берна, Б. Бехтерева, Л. Божович, Г. Кершенштейнера, О. Кононко, С. Купріяної, А. Лазурського, С. Рубінштейна, З. Фрейда, Д. Узнадзе, К. Юнга.

Через особистісну взаємодію з творами мистецтва дитина набуває вдосконалення та творчого розвитку її художніх здібностей. Головним моментом та основним підґрунтям цього ракурсу дослідження є об'єктивна подвійність мистецтва, де з одного боку, мистецтво є особливою індивідуальною формою самовираження, своєрідним ставленням до оточення, а з іншого боку – у результаті ознайомлення з творами мистецтва та їх особистісним сприйняттям у людини формується власний естетичний смак, індивідуальний художній образ. Твір мистецтва завжди лишається особливою індивідуальною формою вираження особистісного ставлення до світу, де через нього митець виражає власні почуття, думки, ідеї, що виникають у свідомості певної особистості, з властивим тільки їй інтелектуальним і психологічним досвідом, власними переживаннями та осмисленням дійсності.

Дитина старшого дошкільного віку ще не в змозі зрозуміти всієї глибини високохудожніх творів та їхню естетичну цінність, але це знайомство – підґрунтя для подальшого зацікавлення мистецтвом, формує потребу спілкування з культурою. Те, що цікавить і хвилює її, значною мірою відіграє важливу роль у визначенні напрямку її знань у подальшому професійному становленні. Ось чому “роль мистецтва у вихованні незамінна. Його зв'язки зі світом – минулим, майбутнім – неосяжні. Тому мистецтво може виступати як фактор цілісного виховання і розвитку, як взаємодія розумового, естетичного, морального і фізичного формування особистості дитини. Це стає можливим, якщо види мистецтва, як засіб виховання і розвитку, сприймати цілісно, не розділяючи на замкнуті в собі окремі предмети, а навпаки, об'єднуючи весь спектр художньої діяльності, накопичений людством” [3, с. 49].

Заняття з художньої творчості – важлива частина розвитку естетичного виховання та художньо-творчої активності дитини, основа її всебічного, гармонійного

розвитку орієнтованого виховання. Дитина, сприймаючи художній твір, обирає явища, осмислює їх, розвиваючи художньо-творчу культуру та естетичний смак. Сприймаючи твір художнього мистецтва, дитина не обмежується звичайною фіксацією змісту. Вона сприймає образ “через призму свого індивідуального досвіду, вносить у нього нові елементи, яких, на її думку, бракує, тобто бере участь у творчому акті, у створенні власного індивідуального художнього образу” [6, с. 123].

Враховуючи вікові особливості, сенсорний розвиток, що є основою формування інтелектуальних та художніх здібностей, на наш погляд, необхідно забезпечити систематичне і педагогічне знайомство дітей зі справжніми творами мистецтва. Такий контакт дітей із творами художнього мистецтва, залучає свідомість і підсвідомість, розум і почуття дитини до багатогранного творчого процесу та активує творчу діяльність.

1. Мета та завдання навчальної програми

Навчальна програма ДХШ (художнє відділення) складена на основі типового навчального плану для початкових спеціалізованих мистецьких закладів Міністерства культури і туризму України за наказом №570(0)16-6 від 18.07.2006 р.

Зміст програми ґрунтується на принципах науковості, послідовності та логічності принципів мистецької освіти. Диференціювання тем програми базуються на принципах системності, інтегративності та наступності, що дає змогу застосовувати та адаптувати власний педагогічний досвід, формувати інноваційні підходи та методи.

Метою програми є ознайомлення дітей старшого дошкільного віку (6–7-ми років) з елементарними поняттями, термінами та роботами видатних митців в історії мистецтва (архітектура, живопис, скульптура) в умовах дитячих художніх шкіл; ознайомлення з основними поняттями образотворчого мистецтва; надання елементарних уявлень про види та жанри образотворчого мистецтва; ознайомлення з шедеврами великих художників, архітекторів, скульпторів.

Головними завданнями програми є:

- Формування художньо-естетичного сприйняття дійсності; художнього мислення та творчої активності; емоційно-естетичного досвіду та смаку; художньої компетентності та елементарної естетичної світоглядної орієнтації; елементарних понять, умінь, навичок;
- розвиток чуттєво-емоційної сфери; художніх здібностей, творчого мислення, уяви; художньо-творчої активності; художнього смаку;
- засвоєння елементарних знань з історії мистецтва; елементарних понять, уявлень про види, жанри образотворчого мистецтва, термінів з історії мистецтва.

2. Методичні рекомендації щодо проведення заняття

Художньо-творчий розвиток дитини здійснюється через її включення у певну творчу діяльність, що може відображатися та реалізовуватися у навчанні, спілкуванні або грі, але обов’язково має бути художньо забарвлена. Необхідною умовою засвоєння художньої культури є активізація пізнавального інтересу до образотворчого мистецтва, хисту до інтерпретації та творчої уяви.

Програма для нульового класу з дисципліни “Історія мистецтва” є частиною комплексної програми, до якої належать інші дисципліни естетичного циклу (образотворче мистецтво, етика та естетика, арт-терапія, театральне мистецтво).

Перша частина програми розрахована на дітей 6-ти років (I рік навчання, 2 семестри – 34 годин); друга частина програми є продовженням першої частини, розрахована на дітей 7-ми років (II рік навчання, 2 семестри – 34 години). Зупинимось детальніше на змісті програми.

Зміст програми містить розподіл навчальних годин за семестрами; пояснювальну записку, в якій висвітлено мету та завдання програми; зміст курсу; список пропонованої літератури для викладача, короткий словник термінів та додатки (ілюстраційний ряд до занять).

Під час роботи над програмою одним із перших завдань було визначення психофізіологічних особливостей дитини 6-7-ми років. На основі сензитивності старшого дошкільного віку до малювання, фантазування, емоційного сприйняття образів та активного домінування уяви, ми дійшли висновку, що всі завдання повинні бути цікавими, оригінальними, не довготривалими та носити ігровий характер. Завдання повинні змінюватися цікавими доповненнями та уточненнями. Таким чином, ми забезпечуємо зацікавленість темою впродовж всього заняття, підтримуємо творчу активність та процес самореалізації під час сприймання матеріалу та виконання завдання. Стимулюючим завданням ми пропонуємо вважати замальовки в альбомах для малювання. В нашому випадку малюнок, виконаний в альбомі, замінює зошит з текстом. Відомо: малюнок – знак (як слово або літера), за допомоги якого дитина переносить на аркуш сприйняту інформацію. Ми пропонуємо використовувати на занятті з 6-ти річною дитиною саме малюнок, який дитина зможе “прочитати” та розповісти про те, що вона намалювала. Звісно, кожен малюнок дуже суб’єктивний. Тільки дитина, що відтворила у символах сприйняту інформацію, зможе “прочитати” свою роботу. Впродовж року збирається повний зошит (альбом) інформації з історії мистецтва, під час розглядання якого, дитина пригадає основні характеристики того чи іншого стилю в архітектурі, того чи іншого періоду у мистецтві.

Наприклад, під час ознайомлення з романським стилем, дитина 6-ти років малює великі міцні замки та фортеці, лицарів та принцес, меблі з товстими ніжками. Вікна на малюнках вузькі та довгі. Посуд зі срібла дитина відтворює за допомоги сірого олівця. Якщо через деякий час дитину попросити розповісти про романський стиль в архітектурі, вона без особливих зусиль пригадає (за допомоги альбому) 5-6 основних характеристик того чи іншого стилю в архітектурі. Важливо зазначити, що цієї елементарної інформації буде досить для першого ознайомлення зі стилями та періодами в історії мистецтва. Такі елементарні знання слугуватимуть необхідною основою для того, щоб пізніше вивчати історію мистецтва детальніше та ретельніше. З кожним роком знання доповнюватимуться іншими знаннями, формуючи цілу загальну картину про всі періоди з історії мистецтва.

Наступним етапом тематичного плану програми є ознайомлення з жанрами та засобами живопису. Під час ознайомлення дітей 6-7-ми річного віку з засобами живопису необхідно звернути увагу на психофізіологічні особливості цього віку, на їх уподобання, особливості сприйняття навколишньої дійсності та бурхливого розвитку уяви та фантазування. Вивчаючи композиційні засоби живопису (статика, динаміка, рівновага, рух, відкрита та закрита композиція), діти старшого дошкільного віку надають перевагу картинам, на яких зображені люди, тварини або легко впізнанні елементи пейзажу – будинок, поле, сад, село, море і т. п. Картини, що показують людей під час руху або в певних позах (сплять, біжать, пірнають, падають, танцюють, плигають, їдуть, грають і т. п.). Цікавими для дітей є відкриті емоції в живописі (сміх, плач, ніжність, гнів, здивування і т. п.). Характерним зображенням для старшого

дошкільного віку є прості композиції: одна центральна фігура і мінімум другорядних елементів. Важливим моментом під час сприйняття та відтворення є дрібні деталі, на які дитина звертає увагу в першу чергу. Діти цього віку люблять картини, на яких зображені сцени, предмети, дії і жести, знайомі їм із повсякденного життя. Одна дитина відмітить жінку, яка причісується, як його мама, або чоловіка, який працює за столом, схожим на тата. Запропоновані роботи митців різних стилів у додатках (ілюстраційний ряд на дисках). Викладач може підібрати роботи на свій смак.

Наступним етапом тематичного плану програми є ознайомлення з представниками різних стилів у мистецтві (від ренесансу до сучасних митців ХХІ ст. в Україні). Ми зіткнулись з наступними проблемами:

- складність вимовляння та запам'ятовування іноземних термінів, назв та імен;
- утримання уваги дитини під час сприйняття інформації;
- утримання зацікавленості та інтересу під час знайомства з творами мистецтва.

Проблему вирішили, звернувшись до основних законів психічного та фізичного розвитку дитини 6-7-ми років, що висвітлені в нашій загальній меті. Нагадаємо, головна мета – ознайомити дитину 6-7-ми років з елементарними поняттями з історії мистецтва. Основне завдання – мінімальний рівень обізнаності про митців різних епох історії мистецтва.

Пропонуємо наступну методику ознайомлення зі стилями в мистецтві дітей старшого дошкільного віку, за допомоги якої вирішуються зазначені проблеми. Розглянемо методику детальніше. В тематичному плані ми пропонуємо 53 окремі теми для ознайомлення з роботами митців різних стилів у мистецтві. Темі підібрані, враховуючи інтереси дитини 6-7-ми річного віку, особливо значущі соціальні та особистісні сфери середовища: людина, природа, діти, тварини тощо. На нашу думку, теми занять можуть змінюватися. В залежності від регіональних, індивідуальних, національних та інших особливостей груп.

На кожну тему підібрані роботи митців різних стилів та напрямків. Звісно, роботи відрізняються одна від одної стилем та технікою виконання. Саме це розмаїття стилів цікаве дітям. Під час заняття діти переглядають роботи митців різних стилів на запроповану тему (люди, цирк, діти, тварини, родина, море тощо.). В залежності від особистісних уподобань вони “обирають” для себе найкращу, найцікавішу та найулюбленішу роботу, таким чином концентруючи свою увагу саме на авторові та назві роботи, що сподобалась. Звісно, вибір рідко співпадає. Саме в цей період, коли вони пояснюють кому яка робота сподобалась, вони запам'ятовують назву та автора твору. Таким чином, впродовж року формуються певні естетичні уподобання у кожної дитини. Дитина впізнає представників одного стилю або називає їх твори. Пізніше до цих елементарних знань додадуться інші знання. З кожним роком програма ускладнюється, дитина накопичує новий матеріал. Цікаво те, що наступного року, володіючи певною інформацією з історії мистецтва, дитина більш впевнена, смілива, самостійна.

Наведемо приклад однієї з запропонованих тем та роботи митців різних стилів до неї. До теми “Веселка” ми пропонуємо роботи Архипа Куїнджі, Миколи Кримова, Бориса Кустодієва, Олексія Саврасова, Констянтина Сомова, Жоржа Сера, Івана Айвазовського, Уільяма Тернера. До теми “Собаки” ми пропонуємо роботи Огюста Ренуара, Пабло Пікассо, Карла Брюллова, Мартироса Сар'яна, Констянтина Маковського.

Маленькі діти сприймають картину не тільки очима. Вона викликає у них рухову реакцію. Часто дитина мимічно наслідує побаченому і може відтворити картину за допомогою жестикуляції. Пізніше дитина зможе знайти і слова, щоб передати виниклі думки і відчуття. Динамічні, виразні картини і скульптури користуються у дітей особливим успіхом. Сучасне мистецтво дає великий простір фантазії, викликає у дітей 6–7-ми років цікавість, спонукають до творчої активності. Навіть найнесподіваніші техніки, якими користуються сучасні художники, змушують працювати дитячу уяву. Секрет успішного початку – привчити дітей дивитися уважно, пояснити їм, що кожна картина володіє своєю особливою атмосферою, і дати волю дитячій уяві. На наш погляд, необхідно забезпечити систематичне і педагогічне знайомство дітей зі справжніми творами мистецтва. Дитина, сприймаючи художній твір, обирає явища, осмислює їх на основі власного естетичного досвіду, додаючи у сприймання дещо від себе, тим самим розвиваючи художньо-творчу активність та естетичний смак.

III. ЗМІСТ КУРСУ

I рік

I семестр

Тема 1. Єгипет. Архітектура стародавнього Єгипту (1 год.).

Основні поняття теми: піраміда, храм, сфінкс, шадуф.

Ілюстраційний ряд до теми: піраміда Хеопса, піраміда Хефрена, піраміда Джосера, сфінкс із Мемфісу, сфінкс з долини Гіза, храм Амон у Карнаку, алея сфінксів, храм цариці Хатшепсут.

Тема 2. Архітектура стародавнього Риму (1 год.).

Основні поняття теми: рельєф, форум, театр.

Ілюстраційний ряд до теми: Римський форум, Дирекція Палатіно, Арка Септимія Севера, Палатин, Колізей, Циркус Максимус.

Тема 3. Архітектура стародавньої Греції (2 год.).

Основні поняття теми: основні періоди в архітектурі стародавньої Греції, стилі в архітектурі, структура античного храму, тригліфи та метопи, античний ордер.

Ілюстраційний ряд до теми: Гомерівський період (Храм Гери у Герайоні, Храм Артеміди у Спарті, Палац Алкіноя); Архаїчний період (Храм Гери в Олімпії); Ранньокласичний період (Храм Зевса в Афінах, Храм Аполлона у Дельфах, Храм Артеміди в Ефесі, Храм Посейдона у Пестумі); Класичний період (Парфенон, Храм Нікі Аптерос, Храм Деметри); Період еллінізму (Олександрійський маяк, Вежа вітрів, Алтар Зевса у Пергамі).

Тема 4. Архітектура стародавньої Русі (1 год.).

Основні поняття теми: основні характеристики архітектури, архітектурний словник матеріалів.

Ілюстраційний ряд до теми: Золоті ворота, Печерська Лавра, Софія Київська, Софійський собор, Андріївська церква, Спасо-Преображенський собор, Храм Миколи Чудотворця, Михайлівський Золотоверхий монастир, Благовіщенський собор, П'ятницька церква.

Тема 5. Готичний стиль в архітектурі (1 год.).

Основні поняття теми: ознаки готичного стилю, типи готичних споруд, архітектурні особливості готичного храму, вітражі.

Ілюстраційний ряд до теми: Релікварій із Покровом Богородиці, Кафедральний собор у Суассоні, Абатство Сен-Дені, Шалон-сюр-Марн, Реймський собор, Собор святого Віта, Руанський собор, Фортеця Сфорцеско.

Тема 6. Романський стиль в архітектурі (1 год.).

Основні поняття теми: ознаки романського стилю, головні споруди романського стилю (монастир-фортеця, храм-фортеця, палас-фортеця), вітражі.

Ілюстраційний ряд до теми: Бамберський собор, Собор у Шпейєрі, Собор у Майнці, Собор у Вормсі, Капелла Больє-сюр-Дордонь.

Тема 7. Веселка. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Архип Куїнджі «Веселка», Микола Кримов «Московський пейзаж. Веселка», Борис Кустодієв «Волга. Веселка», Костянтин Богаєвський «Веселка», Олексій Саврасов «Веселка», Костянтин Сомов «Веселка», Жорж Сера «Веселка», Іван Айвазовський «Веселка», Уільям Тернер «Арундельський палас із веселкою», Архип Куїнджі «Після дощу. Веселка», Олексій Саврасов «Пейзаж з веселкою».

Тема 8. Діти. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Пінтуріккьо «Портрет хлопчика», Петер Пауль Рубенс «Голова дитини», Дієго Веласкес «Портрет інфанти Маргарити», Уільям Хогарт «Діти Грем», Мікеланджело Караваджо «Хлопчик із корзиною фруктів», Джозуа Рейнолдс «Майстер Хейр», Томас Гейнсборо «Дівчина з собакою та глечиком», Уїтслер Джеймс «Гармонія у сірому та зеленому», Каміль Піссаро «Пастушка», Поль Сезанн «Хлопчик у червоній жилетці», Пабло Пікассо «Поль у костюмі Арлекіна», Пабло Пікассо «Дівчинка на шарі», Амадео Модільяні «Дівчинка у блакитному», Амадео Модільяні «Аліса».

Тема 9. Казки. Живопис митців до теми (2 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Віктор Васнецов «Спляча красуня», Віктор Васнецов «Килим-літак», Сергій Соломко «Іван-Царевич», Михайло Врубель «Царівна-Либідь», Надія Соколова «Будинок кішки», Віктор Васнецов «Пісня про віщого Олега», Марія Примаченко «Цей звір п'є яд і смоче його гад», Олександр Маскаєв «Казковий кіт», Віктор Васнецов «Царівна-Жаба», Віра Клец «Казка», Юрій Татаренко «Казка про царя Салтана», Віктор Васнецов «Три богатирі», Костянтин Бокаєв «Спляча красуня», Віктор Нізовцев «Дідусеві казки», Віктор Нізовцев «Всім солодких сновидінь», Іван Білібін «Ілюстрація до казки про царя Салтана», Костянтин Бобрищев «Лисичка та зайчик», Віктор Служаєв «Казка», Євген Рачов «Колобок», Євген Рачов «Маша та ведмідь», Едуард Морозов «Удмурдські народні казки», Герман Огородников «Ріпка», Герман Огородников «Колобок», Тетяна Мавріна «Спляча красуня», Віктор Служаєв «Маша та ведмідь», Станіслав Ковальов «Казка», Катерина Штанко «Гуси-лебеді», Катерина Штанко «Золоті черевички», Катерина Штанко «Яйце-райце», Катерина Штанко «Кривенька качечка».

Тема 10. Фрукти та овочі. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Петро Кончаловський «Натюрморт», Бальгазар Ван Дер «Натюрморт із фруктами», Володимир Єкимов «Натюрморт», Ірина Гайдук «Натюрморт», Костянтин Коровін «Натюрморт із фруктами та пляшкою», Карл Розен «Натюрморт із фруктами», Джордж Фостер «Натюрморт», Анатолій Соловійов «Натюрморт», П'єр Огюст Ренуар «Натюрморт», Ірина Фатєєва «Натюрморт», Северин Розен «Натюрморт», Костянтин Ясинський «Натюрморт», Поль Сезанн «Натюрморт із драпіривою», Джузеппе Арчімбольдо «Овочеве обличчя».

Тема 11. Птахи та риба. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Ілен Мейер «Фантазія», Володимир Татлін «Торговець рибою», Йоахім Баклер «Чотири елементи», Марк Сусіно «Риболовля», Володимир Кош «Сюрреалізм», Хомер Уїнслоу «Туман попередження», Маджолен Бастін «Сад», Сейдžo Хагі «Квітка», Сьюзен Бордет «Колібри», Джені Гренде «Птахи», Олексій Саврасов «Граки прилетіли».

Тема 12. Море. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Іван Айвазовський «Ніч. Голуба хвиля», «Море з гори Арарат», Михайло Врубель «Берег моря», Олександр Мілюков «Схід сонця на морі», Вінсент Ван Гог «Рибальські човни на березі Сент-Мане», Олена Сахарова «Морський прибіт», Клод Моне «Враження. Схід сонця», «Вітрильник у Ле-Пті-Жаневіл'єрі», Ірина Мисова «Море», Ірина Сушельницька «Одеса – перлина біля моря», Михайло Врубель «Одеський порт», Павло Шумов «Гурзуф», Юрій Прядко «Море. Небо. Кораблі», Альфред Сіслей «Море-сюр-Луен», Іван Айвазовський «Дев'ятий вал».

Тема 13. Собаки та люди. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Огюст Ренуар «Голова собаки», Віктор Борисов-Мусатов «Хлопчик із собакою», Пабло Пікассо «Хлопчик із собакою», Бартоломео Мурильо «Хлопчик із собакою», Борис Кустодієв «Портрет Ірини К. з собакою Шумкою», Костянтин Маковський «У майстерні художника», Борис Кустодієв «Хлопчик із собакою», Томас Гейнсборо «Селянська дівчинка з собакою та глечиком», Чарльз Бартон Барбе «Дитина з собакою», Карл Брюллов «Вершниця», Мартирос Сар'ян «Спека. Собака, що біжить», Джордж Армфілд «Собаки», Олена Твеліна «Пес Мак», Чарльз Бартон Барбе «Дівчинка з собакою».

Тема 14. Природа. Живопис митців до теми (2 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Іван Шишкін «Бурелом», Руслан Смородінов «Віранда», Роман Кошелев «Сніданок на природі», Нікас Сафронів «Життя на планеті», Джордж Стабс «Фаєтон для прогулянок із парою коней...», Жорж Сера «Пейзаж із конем», Ісаак Левітан «Біля озера», Олег Шупляк «Шевченко», Ніна Виноградова «Відпочинок на природі», Іван Шишкін «Ранок у сосновому бору», Віктор Борисов-Мусатов «Весна», «Дзвіночки», Поль Гоген «Кінь на дорозі. Таїті», Костянтин Сомов «Пейзаж із веселкою».

І рік II семестр

Тема 1. Свято. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Михайло Анікєєв «Свято врожаю», Геннадій Бердій «Жовтневе свято у Римі», Ігор Брагін «Свято весняного вітерцю», Антуан Ватто «Венеціанське свято», Альбрехт Дюрер «Свято чоток», Дмитро Холін «Свято лаптя у Суздалі», «Трійця», Тетяна Єфанова «Свято старого міста», Борис Кустодієв «Сільське свято», Олена Левненцева «Свято», Євген Беляков «Свято», Ліза Рей «Свято Івана Купали», Тетяна Філь «Світле свято Воскресіння. Великдень», Аркадій Шарловський «Свято врожаю».

Тема 2. Коні. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Олександр Орловський «Голова коня», Жан Луї Андре Теодор Жеріко «Сірий в яблуках кінь», Джорж Стабс «Сірий кінь», Джорж Стабс «Фаєтон для прогулянок із парою коней...», Жорж Сера «Пейзаж із конем», Ілля Рєпін «Кінь для збору каміння у Велі», Микола Сверчков «Кінь у конюшні», Ежен

Делакруа «Араб, який сідає коня», Жан Луї Андре Теодор Жеріко «Офіцер кінних егерів імператорської гвардії, який іде у наступ», Валентин Серов «Купання коня», Оноре Дом'є «Коні, які п'ють», Франческо дель Коссо «Перегони», невідомий художник «Санні перегони у петровському парку».

Тема 3. Обличчя людини. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Олександр Шилов «Селянин», Пабло Пікассо «Жінка», Олексій Філатов «Ісус», Анатолій Перевишко «Портрет М. П. Богданова-Бельського», Джузеппе Арчімбольдо «Овочеve обличчя», Ілля Рєпін «Автопортрет», Сальвадор Далі «Образ, що зникає», Крістіан Склоус «Дівчина», Леонардо да Вінчі «Мона Ліза», Анрі Матісс «Портрет», Петрус Крістус «Портрет молодої пані», Пітер Пауль Рубенс «Портрет камеристики інфанти Ізабелли», Робер Кампен «Портрет товстого чоловіка», Марія Воробйова-Стебельська «Портрет Анрі Матісса».

Тема 4. Місто. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Томас Кінкаде «Фантазія», Хсін-Яо Дзєнг «Місто», Лоран Парсельє «Веранда», Леонід Єфремов «Західне місто», Олексій Стародубов «Місто золоте», Іван Айвазовський «Вид приазовського міста», Ван Там «Місто», Томас Кінкаде «Вечірнє місто», Роберт Фінале «Ландшафт», Луї Маршан «Місто», Іван Славінський «Місто», Всеволод Іванов «Слав'янське місто», Рікардо Санц «Вернісаж».

Тема 5. Родина. Живопис митців до теми (2 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Іван Куликов «Російська родина», Уільям Хєнрайтс «Щаслива родина», Густав Клімт «Аура поцілунку», Ірина Гайдук «Портрет родини імператора Миколи II», Віктор Іванов «Молода мати», Інга Карашкевич «Родина», Костянтин Маковський «Сімейний портрет», Тарас Шевченко «Селянська родина», Якоб Джорданс «Різдво», Пабло Пікассо «Родина», Іван Куликов «Родина лісника», Сергій Ігнатов «Родина», Франсіско Гойа «Родина короля Карла IV», Альфред Родрігєз «Родина».

Тема 6. Що люблять робити діти. Живопис митців до теми (2 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Олександр Кисельов «Цікава книжка», Валентин Серов «Сашко Серов», Карл Брюллов «Лацароні та діти», Пітер Брейгель старший «Танок селян», Олександр Іванов «Діти, які пускають мильні кульки», Микола Богданов-Бельський «На післяполуденній риболовлі», «Усний рахунок», «Візитери», Микола Ярошенко «Хор», Микола Нєврев «Хлопчики грають у карти», Жорж Сєра «Хлопчики купаються», Ілля Рєпін «Пушкін у Царському Сєлі», Чарльз Барбер «Зі школи», Джозєф Ізраїлз «Діти біля води», Френсіс Тофєм «Дівчинка на гойдалках», Іларіон Прянішніков «Горобці. Хлопці на тину», Мері Кассєт «Купання», Альбрєхт Дюрєр «Малюк танцює та музичить», Валентин Серов «Діти», Борис Кустодієв «Діти у маскарадних костюмах».

Тема 7. Цирк. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Марія Сучиліна «Цирк», Адольф Мензел «Бродячий цирк», Хуан Міро «Цирк», Борис Йогансон «На арені цирку», Віктор Лісєцький «На арені цирку», Едгар Дега «Міс Лала у цирку Фернандо», Пабло Пікассо «Дівчина на шарі», Надія Лєрмонтова «Стрибок», Пабло Пікассо «Поль у костюмі Арлекіна», Жан Ватто «Жиль», Станіслав Плутєнко «Розбиті мрії», Вінсєнт Ваг Гог «Арена в Арлі».

Тема 8. Формат картини. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: маленькі картини, картини середнього розміру, великі картини.

Тема 9. Димківська іграшка (1 год.).

Основні поняття теми: історія розвитку димківської іграшки, технологія виготовлення димківської іграшки, основні кольори димківської іграшки, ілюстраційний ряд до теми.

Тема 10. Людина. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Юзеф Мехоффер «Дивне місто», Гаetano Чіеріці «Діти», Костянтин Коровін «Портрет Ф. І. Шаляпіна», Едвард Мунк «Крик», Юрій Мащук «Людина-оркестр», Ганс Гольбейн «Німецькі художники», Сальвадор Далі «Незрима людина», Дональд Зонал «Світ дитинства», Альбрехт Дюкер «Портрет молодого чоловіка», Хоакін Соролла «Час купання», Едуард Флемінський «Дівчина», Харменс Рембрант «Портрет», Василь Тропінін «Портрет родини Маркових».

Тема 11. Квіти. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Віктор Борисов-Мусатов «Дзвоники», Фабіо Сембренеллі «Квіти», Дар'я Олександрова «Маки», Вінсент Ван Гог «Іриси», Михайло Врубель «Бузок», Вінсент Ван Гог «Гілка квітучого мигдалю», Костянтин Маковський «Квіти», Вінсент Ван Гог «Соняшники», Юрій Шевченко «Букет у теплих тонах», Ігор Медведєв «Натюрморт», Мартирос Сар'ян «Квіти Калаки», Іван Бабинець «Натюрморт», Лінда Томпсон «Мак», Марней Вард «Ірис».

Тема 12. Космос. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Ютака Кагая «Фантазія», Памела Лі «У космосі», Шу Мізогучі «Космічна фантазія», Тобіас Ротш «Космос», Олексій Леонов «Космічна зоря», Гарі Тонджі «Космос», Боб Еглеттон «У космосі», Георгій Куркін «Фантазія», Олексій Кашперський «Космос», Луїс Ройо «Фантазія», Олег Висоцький «Зорі», Вільям Шиммел «Зорі та тварини».

Тема 13. Чорне та біле. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Василь Верещагін «Натюрморт», Гурам Доленджашвілі «Місячна соната», Женіс Жанаєв «Вовки», Крейн Уолтер «Коні Посейдона», Наталя Ртищева «Кішка», Леонардо да Вінчі «Кран», Вонамі Ковдрой «Місто», Френк Ферзетта «Полювання», Ілля Рєпін «Портрет Елеонори», Франко Клон «Портрет людини», Микола Христенко «Портрет», Франко Клон «Маяк», Казимир Малевич «Чорний квадрат», Джованні Беліні «Портрет».

Тема 14. Україна. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Микола Пимоненко «Жнива на Україні», Олександр Бубнов «Тарас Бульба», Ілля Рєпін «Запорожці пишуть листа турецькому султану», «Гопак», Олег Шупляк «Шевченко», «Свобода», Сергій Васильківський «Весняний день на Україні», «Ранок на хуторі», «Хутор», Олександр Соколов «Збір вишні у панському саду», Ілля Рєпін «Українська хата», Іван Марчук «Сюрреалізм», Василь Штернберг «Сторожа», Тарас Шевченко «Селянська родина».

Тема 15. Марія Примаченко: фантастичні звірі та птахи (2 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: «Лев», «Синій бик», «Морська чайка у своєму гнізді», «Собака-красуня», «Зелений слон», «Сороки-білобоки», «Котячий цар», «Дві синички», «Дика курка у винограді», «Українські танцюристи», «Пташка», «Жарптиця в квітах», «Звір гуляє», «Гороховий цар», «Бичок-третячок», «Три діда», «Мільярд років пройшло, а таких мавп не було», «Дика видра пташку схопила», «Звірчий цирк».

II рік I семестр

Тема 1. Фантастичне дійство. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Джузеппе Арчімбольдо «Овочеве обличчя», Володимир Корольов «Декоративний пейзаж-фантазія», Жозефіна Уолл «Фантазія», Густав Клімт «Аура поцілунку», Євген Захаров «Фантазія», Ігор Брагін «Свято весняного вітерця», Андріан Честерман «Фантазія», Володимир Усянов «Дитячі фантазії», Ніка Сіласва «Шахова фантазія», Марія Примаченко «Український лев кобри не боїться», Наталія Станічева «Небесна фантазія», Вінсент Ван Гог «Зоряна ніч», Олександр Елізарє «Психологія захисника».

Тема 2. Відкрита та закрита композиція. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Микола Рєрїх «Канченджанга. Гімалаї», Нікас Сафронов «Природа», Джорж Стабс «Сірий кінь», Іван Айвазовський «Ніч. Блакитна хвиля», Клод Моне «Скеля Уелк у Пурвіллі», Вінсент Ван Гог «Макові лани», Пітер Рубенс «Танок селян», Генрі Матїсс «Танок», Дмитро Холїн «Свято лаптя в Суздальї», Жан Луї Андре Теодор Жерїко «Сірий у яблуках кінь», Поль Сезанн «П'єро та Арлекїн», Світлана Шебаршина «Родина».

Тема 3. Діти та тварини. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Василь Тропїнін «Дівчинка з собачкою», Естебан Мурільо «Хлопчик із собачкою», Грьоз «Балуване дитя», Емі Фїліпс «Дівчинка з кішкою», Естебан Мурільо «Турботливий пастушок», Борис Кустодїєв «Портрет доньки з собачкою Шумкою», Ілля Рєпїн «Портрет доньки митця у дитинствї», Віктор Борисов-Мусатов «Хлопчик із собачкою», Ван Дейк «Портрет Єлизавети та Фїладельфї Уортон», Костянтин Маковський «У майстерні митця», Пабло Пікассо «Хлопчик із собачкою», Борис Кустодїєв «Хлопчик із собачкою», Чарльз Барбер «Зї школи».

Тема 4. Жанрова композиція (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Сандро Ботїчеллі «Весна», Ніка Сїмонович-Єфїмова «Танок», Паоло Веронезе «Купання Сусанни», Жорж Сера «Недїльна прогулянка на островї Грант Жатт», Жорж Сера «Канкан», П'єр Огюст Рєнуар «Бал у Муленї де ла Галетт», П'єр Огюст Рєнуар «Парасольки», Вінсент Ван Гог «Нїчне кафе», П'єр Огюст Рєнуар «Люди», Генрїх Семїрадський «Античні та бїблійні сюжети...», Дїєго Веласкес «Менїни», Уїльям Хогарт «Дїти Грем», Едвард Мунк «Вулиця в Асгардстрєнді», Альфред Дюрер «Мадонна з чижем».

Тема 5. Вїйна. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Олег Шупляк «Вїйна», Маргарита Тучкова «Кїнець вїйни», Василь Верещагїн «Бїля крїпосної брами», Ел Батлер «Атака шотландцїв бїля Ватерлоо», Леонардо да Вїнчі «Битва на Ангарї», Олександр Коцебу «Битва при Нарві», Валентина Волкова «День визволення Мїнська», Василь Верещагїн «Апофеоз вїйни», Давид «Битва за викрадених сабїнянок», Василь Верещагїн «Кїнець Бородинської битви», Густав Седєрстрєм «Перемога шведїв у битві при Нарві», Сальвадор Далї «Обличчя вїйни», Валентина Мечникова «Вїйна».

Тема 6. Статика та динаміка. Живопис митців до теми (2 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Іван Шишкін «Бурелом», Хачатрян Меружан «Натюрморт із гїтарою», Ірина Волкова «Натюрморт із білою вазою», Микола Рєрїх «Канченджанга. Гімалаї», Любов Лєсохіна «Венїцїанський бокал із кленовим лїстям», Сергїй Чечєнов «Радощї руху», Генрі Матїсс «Танок», Аркадїй Рїлов «Над

блакитним небом», Гарі Бенфілд «Сон», Олена Маркова «Рух, що породжує сон», Олена Смірнова «Рух життя», Дмитро Холін «Свято лаптя у Суздалі».

Тема 7. Танок. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Андрій Рябушкін «Втерся хлопець у хоровод, ну стара охати», Генрі Матісс «Танок», Пітер Рубенс «Танок селян», Поль Гоген «Танок дівчат із Бретона», Ніна Сімонович-Єфімова «Хоровод», Дар'я Чачева «Танок», Едуард Мане «Іспанський балет», А Лао «Танок», Леонід Соломаткін «Танок», Валентин Серов «Анна Павлова у балеті Сільфіда», Костянтин Коровін «Танцівниця», Пабло Пікассо «Танок із вуаллю», Огюст Ренуар «Танцівниця з кастан'етами».

Тема 8. Портрет. Живопис митців до теми (2 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Ганс Гольбейн «Анна Клевська», Дієго Веласкес «Вишивальниця», П'єр Огюст Ренуар «Джентльмен», Едуард Мане «Люла з Валенсії», Карл Брюллов «Імператриця Олександра Федорівна», Пабло Пікассо «Портрет жінки», Сандро Боттічеллі «Портрет Сімонети Веспуччі», Мікеланджело Караваджо «Лютність», П'єр Огюст Ренуар «Жанна Самарі», Амадео Модільяні «Дівчина у блакитному», «Подружжя», Вінсент Ван Гог «Автопортрет», Леонардо да Вінчі «Мона Ліза», Джузеппе Арчімбольдо «Овочеve обличчя», Іван Дегтярьов «Вчителька».

Тема 9. Транспорт. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: П'єр Ренуар «Дівчина у човні», Клод Моне «Пляж у Сент-Андресс», Максим Моляренко «У селі», Галина Карасьова «В'єтнам. Сайгон. Центральна вулиця», Дмитро Ленков «Втікач», Тетяна Яссієвич «Зелений потяг», Джозеф Кравхал «Екіпаж», Катерина Меншикова «Ретро», Марина Громенко «Ретро-машина», Девід Уаль «Символізм», «Швидкість», Андрій Єгоров «Кінь із санями», Алан Малей «Сани у театрі», Іван Полевін «Діти у санях».

Тема 10. Такі різні Мадонни. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Рафаель Санті «Сікстинська Мадонна», Віктор Васнецов «Богоматір із немовлям Христом», Мікеланджело «Святе сімейство», Леонардо да Вінчі «Мадонна Бенуа», Сандро Боттічеллі «Мадонна та дитина з янголом», Сандро Боттічеллі «Мадонна-Мадніфікат», Володимир Абат-Черкасов «Мадонна з немовлям», Бартоломео Естебан Мурільо «Мадонна», Дмитро Бродецький «Мадонна з немовлям», Боніфачіо Веронезе «Мадонна з немовлям», Олена Міхашонок «Мадонна», Віктор Іванов «Ранкова зоря. Мадонна», Рафаель Санті «Мала Мадонна Каупера», П'єтро Перуджино «Мадонна».

Тема 11. Колірні тони. Живопис митців до теми (2 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Павло Калугін «Снігопад», Олексій Зайцев «Пароплав на озері Леман», Михайло Врубель «Бузок», «Снігуронька», Роман Чернего «Холодний натюрморт із квітами», Міла Данилова «Холод», Юрій Шевченко «Букет у теплих тонах», Олена Самарська «У теплих тонах», Тзвятко Кінчев «Дівчина», Марія Примаченко «Український лев кобри не боїться», Ілля Рєпін «Запорожці пишуть листа турецькому султану».

Тема 12. Пейзаж. Живопис митців до теми (2 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Джон Констебл «Вид на собор у Солсбері», «Рілля», Каміль Піссарро «Оперний проїзд у Парижі», Іван Айвазовський «Льодові гори», «Неаполітанська затока», «Буря на Льодовитому океані», Поль Гоген «Гайтянський пейзаж», Клод Моне «Враження. Схід сонця», «Скеля Уелк у Пурвіллі», «Осінь», «Ставок із ліліями», Вінсент Ван Гог «Зоряна ніч», «Макові поля», Амадео Модільяні «Кипариси та будинки», Лоліта Спесивець «Пейзаж».

Тема 13. Рівновага у живописі. Живопис митців до теми (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Іван Айвазовський «Ніч. Блакитна хвиля», Клод Моне «Скеля Уелк у Пурвіллі», Вінсент Ван Гог «Макові лани», Пабло Пікассо «Поль у костюмі Арлекіна», Світлана Шебаршина «Родина», Іван Айвазовський «Неаполітанська затока», Марія Сучиліна «Цирк», Едвард Мунк «Крик».

II рік

II семестр

Тема 1. Техніки живопису. Живопис митців до теми (4 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: **Акварель:** Хін Йонг Сік «Квіти», Фабіо Цембренеллі «Квіти», Артур Фонвізін «Портрет Н. А. Кравченко», Артур Фонвізін «Квіти», Михайло Врубель «Одеський порт», Максиміліан Волошин «Іспанія. Пейзаж із кипарисами», Максиміліан Волошин «Пейзаж».

Батик: Наталія Сюзєва «Теплий ранок», Андрій Лушевський «Лотоси», Катерина Кривошей «Черепашка», Лілія Куленьонок «Маки».

Масло: Дар'я Олександрова «Маки», Ісаак Левітан «Золота осінь», Поль Сезанн «Натюрморт із кошиком яблук», Караваджо «Лютність», Сальвадор Далі «Портрет фігури біля вікна», Василь Перов «Автопортрет», Едвард Мунк «Зоряна ніч», Едгар Дега «Танцівниця у фотографа», Оскар Кокошка «Карлов міст у Празі», Іван Шишкін «Зима».

Гуаш: Майя Захарова «Натюрморт із грушами», Майя Захарова «Натюрморт», Пабло Пікассо «Хлопчик із собакою», Хуан Міро «Ранкова зірка», Анрі Матісс «Блакитна оголена», Архип Куїнджі «Зима. Відлига», Альбрехт Дюрер «Трава».

Пастель: Анрі Тулуз-Лотрек «Модистка», Анрі Тулуз-Лотрек «Жокей», Кіра Паніна «Букет», Вікторія Чижова «Рожевий будинок у Венеції», Сергій Макєєв «Зима», Галина Карасьова «Вечір у червні».

Мозаїка: В'ячеслав Мирошников «Осінь», Сергій Масленников «Фрукти», Валерій Сиров «Півень», Сергій Масленников «Букет».

Тема 2. Натюрморт. Живопис митців до теми (2 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: Вінсент Ван Гог «Іриси», «Гілка квітучого мигдалю», Поль Сезанн «Натюрморт із драпірованою», Сальвадор Далі «Живий натюрморт», Олександр Бриков «Натюрморт із виноградом», Вінсент Ван Гог «Соняшники», Мартирос Сар'ян «Квіти Калаки», Майя Захарова «Натюрморт із грушами», Мартирос Сар'ян «Натюрморт із мотрійками», Роман Черного «Холодний натюрморт із квітами», Майя Захарова «Натюрморт», Олена Самарська «У теплих тонах», Іван Бабинець «Натюрморт», Віктор Осауленко «Натюрморт».

Тема 3. Микола Рєрїх (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: «Канченджанга», «Гімалаї. Рожеві гори», «Канченджанга. Гімалаї», «Майтрейя-переможець», «Магомет-пророк», «Гімалаї (гори, освітлені сонцем)», «Кулута (гори перед світанком)», «Гуга Чохан. Кулута», «Чара Зверина».

Тема 4. Мартирос Сар'ян (1 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: «Долина Арарату», «Вулиця. Полудень», «Земля», «Персидський будиночок», «Лотос», «Спека. Собака, що біжить», «Чари сонця. Казка», «Жовтень у Єревані», «Квіти Калаки», «Натюрморт із мотрійками».

Тема 5. Марія Примаченко: чарівний світ (2 год.).

Ілюстраційний ряд до теми: «Під тим дубом криниця стояла...», «Їде осінь на коні», «Роки мої молоді, прийдіть до мене в гості», «Хлопець оре», «Ведмеді на пасіці», «Галя і козак», «Соняшник життя», «Квіти у вазі», «Лежебока ліг під яблунею», «Сіла

баба на печі, пряде кужель», «Весілля», «Молодий ведмідь по лісу ходить», «Сватає Іван Галу», «Свято».

Тема 6. Вінсент Ван Гог (1 год.)

Ілюстраційний ряд до теми: «Пшеничне поле з кипарисами», «Спальня Ван Гога», «Будинки з солом'яними дахами у Кордевілі», «Натюрморт із гладіолусами», «Зоряна ніч», «Спогад про Мауве», «Соняшники», «Троянди та соняшники», «Автопортрет», «Портрет молодої дівчини на тлі хлібного поля», «Іриси», «Нічне кафе в Арле», «Пейзаж із будинком та орачем», «Натюрморт із червоними макамаи та ромашками», «Червоні виноградники в Арле», «Іриси».

Тема 7. Анрі Матісс (1 год.)

Ілюстраційний ряд до теми: «Червоні риби», «Червона кімната», «Майстерня митця», «Вікно», «Розмова», «Родинний портрет», «Куточок майстерні», «Танок», «Жінка у капелюшку», «Площа в Сен-Тропе», «Румунська блуза», «Аплікація. Сюжет 215», «Аплікація. Сюжет 84», «Аплікація. Серія «Джаз», «Квіти та фрукти».

Тема 8. Петриківський розпис (2 год.)

Основні поняття теми: історія розвитку петриківського розпису, технологія розпису, основні кольори петриківського розпису, основні елементи петриківського розпису.

Тема 9. Михайло Врубель (1 год.)

Ілюстраційний ряд до теми: «Демон», «Царівна-Либідь», «Ворожка», «Пан», «Бузок», «Іспанія», «Венеція. Міст зітхань», «Прімавера», «Портрет К. Д. Арцибушева», «Царівна Волхова», «До ночі», «Шестикрилий Серафим».

Тема 10. Іван Шишкін (1 год.)

Ілюстраційний ряд до теми: «Ранок у сосновому бору», «Дуби», «Корабельна діброва», «Дуби у старому Петергофі», «Золота осінь», «Папороть у лісі», «Лісове кладовище», «На півночі дикім», «Дуби», «Дубовий гай», «Сосновий бір», «Зима», «Ліс увечері», «Жито».

Тема 11. Тетяна Яблонська (1 год.)

Ілюстраційний ряд до теми: «Автопортрет», «Осінь у Флоренції», «Італійський краєвид», «Вечір. Стара Флоренція», «Квітень. Моя майстерня», «Хліб», «Осінь. Гранд Канал», «Весняний етюд», «Наш чудовий Київ», «Мати та дитя», «Дзвіночки».

Тема 12. Клод Моне (1 год.)

Ілюстраційний ряд до теми: «Тюльпани Голландії», «Соняшники», «Тополі», «Німфеї», «Макове поле», «Осіньна ріка», «Садова доріжка», «Дама з парасолькою», «Поля навесні», «В'їзд у Ветей взимку», «Парламент у Лондоні», «Хризантеми», «Човни в Етрета», «Вітрильні яхти в Аржантейе», «Регата під Аржантейе», «Враження».

ІV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ВИКЛАДАЧА

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку в Україні «Я у світі» / М-во освіти і науки України, Акад.пед.Наук України; [наук. ред. та упоряд. О. Л. Кононко]. – К.: Світич, 2008. – 430 с.
2. Обухова Л. Ф. Возрастная психология: учебник для бакалавров / Л. Ф. Обухова. – М.: Издательство Юрайт, 2012. – 460 с. – Серия: Бакалавр.
3. Голінська Т. М. Естетичний розвиток молодших школярів засобами синтезу мистецтв: Дис. к. пед. н.: / Т.М. Голінська. – 13.00.07. Херсонський державний університет. – Херсон, 2005. – 240 с.
4. Григорьева Г. Г. Развитие дошкольника в изобразительной деятельности: Учебное пособие для студентов высших педагогических учебных заведений / Григорьева Г. Г. – М.: Издательский центр «Академия», 1999. – 344 с.
5. Изобразительное искусство и художественный труд / Неменский Б.М., Фомина Н.Н., Гросул Н.К. и др. – М.: Посвещение, 1991. – 192 с.
6. Кардашов В. М. Художньо-творчий розвиток особистості: теоретичний та методичний вимір: Монографія. – Мелітополь, ТОВ «Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні», 2007. – 256 с.
7. Комарова Т.С. Дети в мире творчества: Книга для педагогов дошкольных учреждений / Т.С.Комарова. – М. Мнемозина, 1995. – 157 с.
8. Комарова Т.С. Детское художественное творчество: методическое пособие для воспитателей и педагогов: для работы с детьми 2-7 лет / Т.С.Комарова. – М.: Мозаика-Синтез. – 2005. – 118 с.
9. Міщина Л.П. Психологія творчості. Навчальний посібник для студентів ВНЗ. – Івано-Франківськ.: Гостинець, 2004. – 448 с.
10. Орлов В.Ф. Професійне становлення майбутніх вчителів мистецьких дисциплін: теорія і технологія. – К.: Наукова думка, 2003. – 262с.
11. Основы дошкольной педагогики / Под ред. А.В. Запорожца, Т.А. Марковой. – М.: Педагогика, 1980. – 271 с.
12. Педагогический энциклопедический словарь / Гл. ред. Б.М. Бим Бад; редкол.: М.М. Безрукин, В.А. Болотов, Л.С. Глебова и др. М.: Большая Российская энциклопедия, 2009. – 234 с.
13. Педагогіка мистецтва [Текст]: (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін): [монографія] / Г.М.Падалка; голов. ред. К.А. Романова; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. – К.: Освіта України, 2008. – 274 с.
14. Пономарев Я. А. Фазы творческого процесса / Я.А. Пономарев. –М.: Наука, 1983. – 336 с.
15. Рудницька О.П. Основи викладання мистецьких дисциплін / О. П. Рудницька – К.: АПН України, 1998. – 183 с.
16. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навчальний посібник / О. П. Рудницька – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.
17. Энциклопедия для детей. Т.7 Искусство. Ч.2. Архитектура, изобразительное и декоративно-прикладное искусство 17-20 веков / Глав. ред. М.Д.Аксенова+, 2003. – 656 с. ил.

V. КОРОТКИЙ СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

(визначення термінів адаптовані для сприйняття дітей 6–7-річного віку)

A

Акварель – водяна прозора фарба, техніка малярства або твір, виконаний такими фарбами.

Архітектура – мистецтво створення будівель і споруд за законами краси.

Асиметрія – відсутність або порушення принципу симетрії.

Ахроматичний колір – безбарвний, білий, чорний та всі відтінки сірих кольорів.

B

Батальний жанр – зображення сцен війни або військової техніки.

Батик – розпис на тканині, при якому використовуються склади, що «резервують» рідку фарбу на ділянці, обмеженій контуром малюнка.

B

Відтінок – інтенсивність і яскравість кольорів, зміни одного кольору.

Візерунок – один або кілька мотивів, що об'єднані у композиції.

Вітраж – картина або візерунок, створений зі шматочків прозорого кольорового скла.

Г

Графіка – вид образотворчого мистецтва; створення зображення на площині за допомогою олівця або туші.

Гуаш – різновид водорозчинних фарб. Це досить щільні, але недостатньо міцні фарби, і при нанесенні товстим шаром осипаються, не мають блиску. Гуашами також називають художні твори, виконані з застосуванням цих фарб.

Д

Динаміка – зображення, що передає момент руху.

Декоративно-прикладне мистецтво – вид образотворчого мистецтва, що призначене для створення та прикрашення предметів повсякденного побуту.

Домінуючі кольори – кольори, що переважають на картині.

Димківська іграшка – глиняна іграшка – особливий вид народної творчості. Призначена як для гри, так і для прикраси побуту.

Е

Ескіз – попередній малюнок, що допомагає визначити правильну композицію.

Етюд – художній твір, виконаний з натури.

Ж

Жанрова композиція – композиція, обмежена певними темами, сюжетами та стилістичними ознаками.

Живопис – вид образотворчого мистецтва зображення на полотні, деревині, стіні тощо за допомоги фарб.

К

Композиція – певне розташування предмета в просторі та його зв'язок з іншими предметами.

Композиційний центр – місце розташування основного об'єкта на аркуші.

Контрастні кольори – кольори, що максимально віддалені один від одного на спектральному колі (червоний – зелений, синій – жовтогарячий, жовтий – фіолетовий).

М

Мариніст – художник, який малює морські пейзажі.

Мозаїка – зображення чи візерунок, виконані з кольорових каменів, керамічних плиток та інших матеріалів.

Н

Натюрморт – зображення неживих нерухомих предметів (квітів, овочів, фруктів, посуду)

Нюанс – фарби, близькі за кольором і силою світла.

О

Основні кольори – кольори, за допомоги яких можна отримати інші кольори шляхом змішування (червоний, жовтий, синій).

П

Пастель – група художніх матеріалів, спресовані, стерті у порошок фарби, які найчастіше випускаються у вигляді м'яких кольорових олівців. Назву «пастель» мають як самі фарби, так і малюнки, створені в цій техніці.

Пейзаж – жанр образотворчого мистецтва, присвячений зображенню природи (люди зображуються рідко і посідають другорядне місце).

Петриківський розпис – розпис по деревині або паперу, в основі якого – рослинні елементи та тваринні орнаменти.

Портрет – жанр образотворчого мистецтва, що означає зображення людини.

Побутовий жанр – жанр образотворчого мистецтва, що відображає різні сторони повсякденного життя.

Р

Рельєф – скульптурний витвір мистецтва із випуклим або заглибленим зображенням на площині.

С

Симетрія – повна дзеркальна відповідність у розташуванні частин цілого щодо середньої лінії, центру.

Скульптура – вид образотворчого мистецтва, у якому створене з металу, каменю, глини, тощо, має не уявний, а справжній об'єм.

Статуя – поодинокі скульптурне зображення.

Статика – зображення, що передає стан спокою та рівноваги.

Т

Теплі кольори – червоний, оранжевий, жовтий.

Ф

Формат – форма, розмір і пропорції картини, ілюстрації, тощо.

Х

Холодні кольори – блакитний, синій.

Хроматичні кольори – всі кольори спектра, крім білого та чорного.

Храм – архітектурна споруда, призначена для здійснення богослужінь і релігійних обрядів.